

1890-03-25

SENDER

Agnes Slott-Møller, Harald Slott-Møller

RECIPIENT

Emil Hannover

FACTS

Document type:

Letter

Language:

Dansk

Date explanation:

Datering i brev.

Mentioned people:

Alfred Bramsen

Georg Brandes

Rasmus Christiansen

Vilhelm Hammershøi

Karl Madsen

Sigurd Wandel

Archive:

Den Hirschsprungske Samling.

Other references:

Se evt. Svanholm, "Agnes og Marie.

Breve mellem Agnes Slott-Møller og

Marie Krøyer 1885-1937", Gyldendal

1991, s. 57-61.

TRANSCRIPTION

Kjøbenhavn 25de Marts 1890

Kjære Venner!

Endelig slaar det Øjeblik, da jeg kan faa

Tid og Ro til at skrive til Dem! De

maa nu ikke tro, at det har været Ugidelig-

hed og Sløseri, der har været Skyld i, at

De ikke før har hørt fra os, men vi har i

de sidste 3 Uger haft ligefrem forfærdelig

travlt, for ikke alene var det det, at vi efter

at have malet omtrænt .. hver Dag til Kl

4½ maatte passe 2 Forelæsninger af Doktoren

om Ugen¹ og have ham selv hjem med

hjem[sic] og male² efter hver Forelæsning, og male

saalangt ud paa Natten, at vi vaagnede

med stive Rygge næste Morgen, men

al Verdens Vrøvl og Optagethed og Bekymring

og Træthed har plaget os selv efter at

Billederne midt i forrige Uge bleve

Færdige – saa der har været tusinde Grunde

[2]

der har hindret Skriveriet. –

Hvad Bekymringerne angaar, saa bestaar

de væsentligst i, at vi egentlig betragte

dette Slag, hvortil vi har forberedt os

med saa store Anstrængelser, baade aandelig

og legemlige, for hvis Skyld vi har gjort

saa store pekuniære Ofre, paa Forhaand

som tabt. – For det første kommer vi

ikke til at virke med de 6 Billeders samlede

Styrke,³ da Censuren har kasseret "Adam

og Eva" og "Geniet og Uhyret"⁴ – for det andet

blev Portrættet af Doktoren ikke nær

det som Harald havde tænkt sig og villet

haabet! selv vilde han hellere end gerne

have arbejdet mere paa det og ventet med

at fremsende det, men D om at staa

mere endnu for ham vilde Doktoren

intet høre, han var træt og ked af den

Historie og bilder sig ind at have været

herude mange flere Gange end han

[3]

virkelig har – naa! hans Tid er jo kostbar
og morsomt er det sandfærdig ikke at
staa Model – maaske kan Harald en
Gang til næste Vinter gøre noget mere
ved Hovedet og dets Udtryk, der var
mangelfuldt, men saa er . den første
kraftige Virkning af, at det er et godt
Værk er, han her har k gjort er formfuldt[?]
i alfald i de allerklogeste Øjne, for for
det store Publikum præsenterer det sig
stort og mægtigt og .. i sit storslaaede
Anlæg langt ude over hvad Portrætkunst
paa Foraarsudstillingen ellers er. –
Saa kommer som 3dje Aarsag til Bekymring
den at Karl Madsen, hvem vi havde bedt
se paa Billederne, inden vi sendte dem
bort, fordi vi jo nok tænkte, at han
ikke vilde faa dem alle 6 at se
samlede paa Udstillingen, tog yderst
køligt paa dem alle sammen. – At Karl

[4]

Madsen ikke selv personlig var varmt
begeistret for os fik jo endda være, men
da hans Ord er Parolen, Tilrettevisningen
i den Kreds, der, hvor blandet den end er,
dog er den eneste, hvor .. man virkelig
interessere sig for Kunst, det er vil sige,
at det ikke vil lykkes os at slaa igennem
paa en saa eftertrykkelig Made[sic], at netop
i dette Øjeblik at vort Navn dog er sikkert
og at vi i det har nogen Garanti for vores
Existens. – Det lyder maaske meget dumt
og naivt, og men jeg kan igrunden ikke
faa i mit Hovede, at Karl Madsen
ikke synes om det vi laver. – At det
har Mangler kan vi selv tydelig nok se,
det behøver vi ikke Andre til at sige os,
men at han ikke tiltrods for Manglerne

kan se .. glæde sig over Kræfterne
og den brændende Vilje til at bruge
og udvikle sin Kraft som alle Billederne
bærer Vidne om, det er nedslaaende!

[5]

Ikke agter jeg nu at skrive en længere Tale
til Forherligelse for os selv, til stinkende
Selvros, og det behøves jo heldigvis ikke
heller overfor Dem, da vi kender og stoler
paa Deres Interesse og Sympathi for os,
men jeg vilde blot sætte Dem ind i de
Tanker og Følelser som i disse Dage
beskæftiger .. os saa stærkt. – Selvfølgelig
sagde Karl Madsen intet egentlig nedsættende
om Billederne til os selv, men hans
Kølighed, det at han sagde om mit Billede,
at det var saa stort – dog kun .. i den Forstand
at han mente Alenmaalet – alt saadan
noget, som ikke kunde benægtes, som ikke
kunde fornærme, men som gik saa
rart uden om Sagen. – Vi har siden
hørt, at han i Kunstforeningen skal have
disputeret stærkt hæftigt med Christiansen
om os og vore Billeder, at .. Chr: var for
og Madsen imod – det er lidet opmuntrende

[6]

og at Christiansen har været som Forsvarer
.. endnu mindre smigrende end at
Madsen var Angriber. –

K Naar jeg gør mig Umage for at finde
den inderste Grund til at Karl Madsen
ikke kan se noget i vore Arbejder, saa
tror jeg virkelig den ligger i, at han aldrig
har været i Italien, men .. altfor mange
Gange i Holland, hvad kan Fotografier
hjælpe! eller at han har set enkelte
Billeder af Tizian og Veronese i fremmede
Gallerier, naar han aldrig har haft
nogen Anelse om hvad Masaccios
Fresker i Maria del Carmine eller de

store allegoriske Figurer i Medici'ernes
Gravkapel i San Lorenzo eller selv
det sixtinske Kapels Loft er! Hollændernes
Realisme, Nøjagtighed Livagtighed Virkelighed
den sidder ham og alle 70 halvfjerdsernes
Mænd i Blodet, Hammershøj gaar han
med til gennem Rembrandt, - men der

[7]

er saa Verdens Ende for ham. -
I Mandens Billeder stødte han sig paa
Abstraktionen, i mit paa, at alle de
døde Ting .. (med Vilje, hvad han vist ikke trode)
kun var saa yderst ringe malte, at
Stolen ingen Stol lignede og Vinduet intet
Vindue, og saa paa, at Farven forekom
ham ren og skrigende, hvilket jeg jo
udtrykkelig havde bestræbt mig for, for
dermed at .. gøre Personerne end mere
fremmedartede og indianske for vor
Tid! - I Doktorens Portræt blev han ved
at tale om, at Dr. jo var saa livlig som
Foredragsholder, medens jo min Mand
aldrig har brudt sig en Snus om
Foredragsholderen, men snarere har
villet male .. Helten i en Tragedie en[d]
en livlig og vittig Foredragsholder! Og
.. Baggrunden er jo den bare Allegori
den store Tomhed uden om den enkelte
Mand og saa store Linier til at virke

[8]

monumentalt med. - Men nu nok
om det. - Det kommer vel offentlig frem
hvad han har ment, eller ikke ment,
bevist .. i Ord til os har han sin Modvilje
har han jo ikke, men dette er hvad vi
har regnet og lagt sammen. -
P For øvrigt er her ikke saa særdeles meget
at melde om, vi .. var i Fredags til
en festlig Sammenkomst af Kunstnere
i Seekamps Lokale vi spiste til Middag

sammen først og siden dansede og
passiarede, der var en rigtig god Stemning.
.. Jeg var saa lykkelig tilbords at have Hr
Wandel og paa den anden Side Hr Bramsen.
Kun var det jo i Forening med Indbydelse
for Madsen ikke meget oplivende at høre
Wandel forklare at det jo i Malerier var
saa ligegyldigt "dette med Indholdet", alt
var .. jo lige godt, lidt Solskin paa en
Mur var jo rigelig Opgave nok, – medens
Hr Bramsen paa den anden Side

[9]

erklærede at dette med Indholdet "tænkte
han slet ikke" paa i et Maleri, nej! Billedets
Tone, Farven, hvad han vilde kalde
Billedets Melodi, det man kunde se
paa $\frac{1}{2}$ Mils Afstand, det var for ham
det væsentligste. – Tror I saa ikke nok
at det ender med Ladegaarden⁵ for os? –
Jeg vilde nu ikke gærne have, at De skulde
tro, at vi føle os meget kuede af disse Stød
tvertimod, vi er af et saa stridigt, arrigt
og onskabsfuldt Temperament, at der ligger
en stor Fornøjelse i at tænke paa, at det
bliver d'Hrr Kritici og Publikum, der
i Længden bliver nødte til at rette deres
Smag og Fordringer efter os, [dobbeltunderstreget] intet bedre
Bevis kunde findes for at vi duer end det,
at vi ikke passer de til de Maal og Fordringer
som i Øjeblikket er de lavede, indrettede
og opstillede af et højtlært Publikum selv
om det er det, der ansér sig for det allerfineste!

[10]

Materielt sét er det lidt ængsteligt om vi i
dette kritiske Øjeblik, hvor vore Penge snart
er færdige, ingen Lykke gør – ideelt, er det
jo bare godt, at vi ikke er som de Andre.

Se, jeg havde nu skrevet dette Brev mens
Manden var i Byen og havde mént, at
han skulde slutte det af, naar han

kom hjem. – Men efter, at jeg nu
har læst det for ham, siger han, at jeg
har skrevet om alting og at han intet
har at tilføje. Jeg vil derfor slutte
af, for at De dog kan faa Brevet
nogenlunde snart og ikke være altfor
misfornøjede med os. –
Skriv os snart til om hvad De
mener om Italien og modtag
imidlertid de venligste Hilsner
fra Deres Venner
Slott-Møllers

[11]

Brev fra Perme til den lille, sorte
Frue!

Kære Frue! Jaj har de got
di andre har de aasse got!
Vi har faaet en lille Dreng
de er især min, han er lilere
en jaj, han hejer Fræ'rik
han har glatbørstet Haar,
han er arti, han tu'er
naar jæ slar ham!
Snurrelurrelej æ saa trollet
i denne Ti, én ha muled
a hinnes Bilde, nu
ve hun gøre saadden ræsom-
me

[12]

Konst[?] se han. Bib
aa Dubbe æ saa rare, de
vasker maj om Maarningen,
saa skraaler jaj, saa
skenner Hæren! Vi ha
væt paa Dansebjærg, vi
svirrede om, vi hade
Raaser paa vores Kjaaler
Iltæd syns vi va søde!
Vi va dolie igaar, vi hade
aandt i vorres Halse, vi

va saa sye, vi va nær
døde, Heren puttede vos i
Seng aa givede vos Totti,

[13]

saa blev vi fulle, saa
sov vi, saa ble vi raske
Ve De va Frue, naar
Heren kør mæ vos i
Omnibus, saa tror vi
alti vi ska ner te Dem om
Aftningen, saa ska vi
aldri, saa bliver vi lit uartie,
faa vi ve derné, saa trægger
Heren vos faabi aa sier
De æ i Etaljen, saa
sugger vi, saa de svupper
i vos. Kommer Di
snar hjem? vi ska snar

[14]

po Lanned, de ælsger vi,
faa dær æ saa ønde
varmt, aa grønne Skaage
aa store Engge, aa Løngbagger
aa saa gaar vi ud en
Sommerda aa høre
Fulesang som ka vor
Hjærte røre aa⁶ de
ælsger Snurrelurrelej!
aa jaj Perme og vos alle sammen
faa ælles brø vi aas slet
egge om a være i Varden
men Jylland æ got!
ærbødist
Permelille

¹ Forelæsningsrækken synes at have omhandlet moderne, fransk litteratur, hvilket omtales i et brev dateret 20. december 1889 til Marie Krøyer fra Agnes Slott-Møller. Heri nævner hun også ægtefællens arbejde på portrættet af Georg Brandes. Se Svanholm 1991, s. 57-61.

² Portrættet af Georg Brandes er i Nationalmuseets samlinger, og Det kgl. Bibliotek har et forstudie, mens en gentagelse af værket blev købt på Christie's af Detroit Institute of Art.

³ Malerierne blev indleveret til Charlottenborg, og følgende fire blev udstillet: Agnes Slott-Møller: "Dronning Margrethe og den jyske Adel" (kat. 310). Harald Slott-Møller: "Portræt af Hr. Dr. Georg Brandes" (kat. 311); "Efteraarslandskab med stor staffage" (kat. 312); "Portræt af Frøken R." (kat. 313).

⁴ De to kasserede malerier omtales i et brev til Marie Krøyer, hvor Agnes Slott-Møller forudser, at "Geniet og Uhyret" ikke vil gå gennem censuren: "[...] det gestalter sig i én for de satte Herrer i Udstillingskomiteen saa besynderlig Form, at han vel neppe faar det frem." Se Svanholm 1991, s. 57-61.

⁵ Referencen til Ladegaarden er lidt uklar, men stedet må være Henneberg Ladegård ved Fredericia, hvor ægteparret opholdt sig efter deres borgerlige vielse i maj 1888.

⁶ Referencen i disse linjer er til "Jeg gik mig ud en sommerdag at høre" af N.F.S. Grundtvig. Teksten er fra 1847 og baseret på en skandinavisk folkemelodi og -tekst fra 1600-tallet. Første vers af Grundtvig lyder: "Jeg gik mig ud en sommerdag at høre fuglesang, som hjertet kunne røre, i de dybe dale, mellem nattergale og de andre fugle små, som tale."

Ajenshus 25de Marts 1890

Kjære Venner!

Endelig sloas det Gyldik, da vi kom fra
Tid & Røt til at skrive til dem! De
men nu ikke tro, at det har været Ugidelig
Tid og Pløsen, der har været Skyld i, at
de ikke for har hørt fra os, men vi har i
de sidste 3 Uger haft ligesom forferdelig
trævet, for ikke alene var det det, at vi efter
at have malet antient ~~at~~ kun blev til kl
4½ maatte passe 2 Forelesninger af Doktoren
om Ugen & have ham selv ligesom med
og male efter den Forelesning, og male
salamet ud fra Natten, at vi vaagne
med store Rysse næste Morgen, men
at Verdens Trivsel & Optagethed & Bekymring
& Træthed har plogt os selv efter at
Billederne midt i forrige Uge blev
ferdige - som der har været temmelig Grund

der har hindret Skrivet --

Med Betyrningerne angaa, na betæn-
de ~~reventsteg~~ i, at vi egentlig bebragte
dette Slag, hvortil vi har forbrudt os
med som store Muleængsler både aandelig
og legemlig, for hain Skjæde vi har gjort
en store pekuniære Opre, men forbrudt
os et tabt -- Fordet jante Rasmus er
ikke til at riike med de 6 Billedens samlede
Stykke, da Censuren har kastet, Adam
og Eva's Gæst og Ulykke -- for det andet
blen Portrættet af Doktoren ikke var
det som Harald havde tænkt sig og villet
have! seer vilde han hellere end selve
have arbejdet mere paa det og ventet med
at persvade det, men som et stort
mere endim for ham vilde Doktoren
være hant, han var træt og ked af den
Historie og lidet sig ind at have vent
kunne mægte flere Gange end han

nikkel, han — men! hans Tid er jo Kortbar
og morsomt er det sandfærdig, ikke at
staa ellodet — menke kan Harald en
Gang til næste Vinter give noget mere
end Hovedet og dets Udtryk, der kan
mangelfuldt, men ~~han~~ den fin
prægtige Virkning, at det er et godt
Værk ~~og~~ han har her begynt et finfjælet
i almindelighed: de allerklogeste Agt, for
det store Publikum præsentere det sig
stort og mægtigt og ~~be~~ i sit storslåede
Anlæg langt ude over hoved Portretkunsten
for Forsamlingstingene eller en. —
Den Røkke som Edgi Clausen til Bekendtgørelse
den at Karl Medsen, hvem i første ledelse
se for Billederne, inden i ser det den
længst fortæller i sin nok temmelig, at han
ikke vilde for den alle 6 at se
samlede for Udstillingen, tag yderst
købt for den allesammen. — at Karl

Madson ikke ~~ikke~~ personlig var vant
begygtet for os på en ludda væ, men
da hans Ord er Paaløse, Tilrettevining
i den Ruds, der, hvor blandt den end
der er den eneste, hvor & man virkelig
intenerer sig for Renset, det vil sig,
at det ikke vil lykkes os at eleu igennem
hen om en eftertrykkelig Møde, ~~at~~ intet
i dette Øjeblik er vant. Naar dog er riktigt
& at vi i det har nogen Garanti for en
Existens. - Det lyder måske meget dumt
& naivt, & men jeg kan igennem ikke
for i mit Hoved, at Karl Madson
ikke synes om det vi laver. - At det
har Mangel kan vi selv tydelig nok se,
det behøver vi ikke chudie til at sige os,
men at han ikke tiltræder for Mangel
kan se på & glæde sig om. Kosterne
og den brændende Vilje til at bruge
og udnytte sin Kraft som alle Billeder
samt Vidne om, det er medbevidende!

Ikke agter jeg nu at skrive en længere Tale
til Færelse for os selv, til slinkende
Selvs, og det behøver jeg heldigvis ikke
heller minde dem det vi kendte; blot
for dem Guds; Sympathi for os,
men jeg vilde blot sige dem vid i de
Tanker og Følelser som i disse dage
beskæftiger os og som stærkt. - Selvfølgelig
sagde Karl Madren mit egentlige nedsettelse
om Billedet. Til os selv, men hans
Rigtighed, det at han sagde om mit Billede
at det var en stort - dog kun ~~den~~ Fortælling
at han mente Alenmaalet - alt sådan
nogen som ikke kunde bevises, som de
kunde fornuften, men som gik saa
rart uden om Sagen. - Vi har siden
hørt, at han i Rensnings skal have
disjunctus stærkt med Christianen
om sine Billeder, at Chr: var for
og Madren ind - det er lidt ymmert

og at Christiaan har vent sin Farsen
og endnu mindre smigende end at
Madam var Angribe. -

Men der gik mig Mangel for at finde
den vidensk. Grund til at Rør Madam
ikke kan se rigt: som Måske, som
der er virkelig den Agt: at han aldrig
har vent: Italien, men er alligevel mange
Gange: Holland, hvor han Fotografi
hjælp: eller at han har set enkelt
Ottobro og Tizian og Veronese i fremmede
Gallerier, men han aldrig har hørt
nogen Andre om hvad Masaccio's
Fresko: Maia del Carmine eller de
store allegoriske Figurer: Medici'erne
Gartener: San Lorenzo eller selv
det vestlige Populo Loft er: Hollandske
Realisme, Nøjagtighed Livagtighed Vildhed
den riddes Mangel og alle halogfjendens
Mænd: Bledet, Hæmmet, naar han
med sig gennem Rembrandt, - men der

er som Verdens Ende for ham. -

I Mandens Billeder stødte han sig paa
Abstraktioner, i mit navn, at alle de
døde Ting ~~med~~ (med Hjelpe, hvad han mit alle Tode)
kun var en ydelt ringe mætte, at
Stolen ringe Stof ligende og Viinduet intet
Viinde, og som navn, at Fæmme fremkom
hann som og skrigende, hvilket jeg i
udlygheds hende betragtede mig for, for
derved at ~~afgæ~~^{gæ} Personerne end mere
pennemiddeltide og indianiske for en
Tid! - I deklarerer Portrat blev han ved
at tale om, at Dr. jeg var som hellig om
Foredragsholder, medens jeg min Mand
aldrig har hudd sig en Dams om
Foredragsholderen, men manne har
villet male en Helten en Tragedie en
en hellig gættis Foredragsholder! Og
I Begge ender jeg den bare Allergi
den store Tankhed uden om den enkelte
Mand og som store hellig Tid at riakte

monumentalt med. - Men nu nok
om det. - Det kunne vel offentlig
brød han har ment eller ikke ment,
berit de i Ord til os ~~hæder~~ sin Medie
har han jo ikke, men dithes brød
har rygt og lagt sammen. —

Först er han ikke som sædvanlig
at melde om, vi de var i Freds
en stille Sammenkomst og Kædet
Tuckanys lokale vi spiste til Middag
sammen først i siden dannede os
passende der var en rigtig god Stemning
I var sin lykkelig tilfæld at høre Mr
Wandel og fra den anden Side Mr Brauns
Der var det jo i Forening med Indflydelse
fra Medie ikke noget oplysende at høre
Wandel forklare at det jo i Maleri
og ligegyldigt, dette med Indfølelse, alt
var det jo lige godt lidt Solen fra en
Men var jo rigtig Også nok, - under
Mr Brauns fra den anden Side

erklænde at dette med Indholdet Tøit
han selv ikke "som i et Maleri, nej! Billedets
Tone, Tænen, hvad han vilde kalde
Billedets Melodi, det man kunde se
som $\frac{1}{2}$ Mils afstand, dét var for ham
det væsentligste. — Troz Troen ikke nok
at det ender med Lædegaarden for os?
Jeg vilde nu ikke glemme høre, at de skulde
at vi ikke er meget Ruende af denne Stod
kædetimod, vi er af et saa stridigt, arrigt
og ondskaabsfuldt Temperament, at de lige
er i os Fornøjelse: at tænke paa, at det
bliver d'Her Kritici, Publikum, der
i Høysiden bliver medle til at sætte deres
Smag og Fordringer efter os, intet liden
Bænk kunde findes for at vi deres end det
at vi ikke passer de til de Meget og Fordringer
som i Publikum er de laveste, indvillige,
og opstillede af et højtant Publikum selv
om det er det, der anser os for det allersjæleste!

Materialt er det lidt angstelig om i
dette kritiske Øjeblik, men vor Følelse
er pædise, ingen hykleriske - ideelt, er det
gode Guds, at vi ikke er som de Jøder.

Se, vi havde nu skrevet dette Brev men
Alanden var i Byen & havde ment, at
han skulde slutte det af, men han
kom hjem. - Men efter, at vi nu
har læst det for ham, siger han, at vi
har skrevet om altting, og at han end
har at tilføje: for vil dufer slutte
af, for at de dog kan fra Brest
nogenlunde snart & ikke bare alle
misfornøjede med os. -

Der er snart til os hvad de
men i Staten & med
indvirkning den naturlige Vilje
for den Venner.

Skott-ellens

Bur for Berne til den lille, søte
+ rne !

Øære Tue ! Jaj har de got
di andre har de aasse got !

Ti har faat en lille Dreng
de er isse min, han er lille
en jaj, han hejer Fræ'rik,
han har glatteøstet Haar,
han er artig, han tu'er
naar ja slar ham !

Smerreleerleij d saa tollet
i denne Ti, en ha muled
a himmes Bilde, nu
ve kun gøre saadene ^{raa} som
m

Konstet u han, Bib
an lubele e saa rore, de
vasker maj om Maarning
saa skraale joj, saa
skemmer Heren! Vi ha
vot fraa Danselberg, vi
svirrede om, vi hade
Raaser proa vorus Kiale
Tilsted syrus vi va ede!
Vi va dotie igaa, vi hade
aandt i vorus slalse, vi
va saa eye, vi va har
dode, Heren puttede vos i
Seng aa givde vos Totli,

saa ber i full, saa
sov i, saa ble vi raske
Ve De og Fine, naar
Herren kør mee vos i
Omibus, saa tror vi
alt i ska ner te dem om
Afsvingen, saa ska vi
aldri saa bliv i Lituartie
for i ve derne, saa trækker
Herren vos faar aa sier
Gid i Etaljer, saa
suger vi, saa de svupper
i vos. Kommer Di
snar hjem? Vi ska snar

jo Lammud, de ælsger vi,
fær der æ saa önde
varmt aa grønne Skær
aa store krigge, aa Lönghaggen
aa saa gaar vi ud en
Sommunda aa høre
Fulesang som Ra var
Hjorte röre aa de
ælsger Smurrelureley!
aa jæg Berne y vos allesammen
fær alles brø vi aa, let
egge om a vare: Varden
men Jylland æ got!
erbødigt
Pinnille